

พรรณพฤกษา ประทีปหอม

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๕๖๘

ພຣຣຸນພຖຸກຜາ
ປຣະຖີປຸຮອມ

พรรณพฤษาประทีปหอม

ผู้จัดทำ ปณิดดา โตคำนุช

เจ้าขององค์ความรู้ แม่ครูอุสา ศรีสุวรรณเพชรราชภัฏ – เพชรล้านนา
ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๙

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิโลบล วิมลสิทธิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คำยอด	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วาทิต ธรรมเชื้อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เจ้าของและผู้จัดพิมพ์

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐
โทรศัพท์ / โทรสาร ๐๕๓ – ๘๘๕๘๙๑
E- mail: ilaccmru@gmail.com
Website: www.culture.cmru.ac.th

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ปณิดดา โตคำนุช

พรรณพฤษาประทีปหอม.– เชียงใหม่ : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2568.
35 หน้า.

1. เครื่องหอม. I. ชื่อเรื่อง.

391.63

ISBN 978-616-94694-8-3

คำนำ

พรรณพฤษชาประทีปหอมเป็นภูมิปัญญาในการใช้เครื่องหอมของไทยที่มีความสำคัญต่อศิลปวัฒนธรรม และผูกพันกับคนไทยมาช้านาน พรรณพฤษชาประทีปหอมสร้างสรรค์จากวัตถุดิบจากธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน โดยอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อปรุงกลิ่นจากพรรณพฤษชาและสมุนไพรให้เกิดอัตลักษณ์และเสน่ห์แบบไทย

พรรณพฤษชาประทีปเป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์เทียนหอมจาก พรรณพฤษชาอันเป็นสุนทรบำบัด และการบำบัดด้วยกลิ่นหอมทำให้เกิดความผ่อนคลายทั้งทางกายและใจ ดังคำกล่าวของกรมสุขภาพจิตว่า “การได้รับกลิ่นหอมส่งผลต่อระบบการทำงานของสมองส่วนลิมบิกโดยตรง ซึ่งเป็นกลุ่มของสมองส่วนที่ทำงานร่วมกันในการรับรู้เกี่ยวกับอารมณ์และพฤติกรรม การสูดดมกลิ่นหอมจะช่วยผ่อนคลายจิตใจ ช่วยปรับให้คลื่นสมองเข้าสู่คลื่นอัลฟา (Alpha) ซึ่งเป็นคลื่นสมองที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีความสงบ (Relaxation) ทำให้ผ่อนคลายและหลับสบาย”

ขอขอบพระคุณแม่ครูอุสา ศรีสุวรรณ และคุณกลิ่นรูป อรุณโชติถาวร ที่เป็นเรี่ยวแรงสำคัญจัดทำคู่มือฉบับนี้ ผู้จัดทำหวังว่าคู่มือฉบับนี้จะให้ความรู้เกี่ยวกับการทำพรรณพฤษชาประทีปหอมและจุดประกายความคิดให้แก่ผู้อ่าน ตลอดจนเป็นกิจกรรมหรืองานอดิเรกเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์รวมถึงนำไปสู่การสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวและชุมชนต่อไป

ปณิดดา โตคำนุช

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
พรรณพฤษาประทีปหอม	๑
พฤษาบำบัด	๒
วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ	๔
การเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องปรุง	๑๐
ขั้นตอนในการทำพรรณพฤษาประทีปหอม	๑๑
ส่วนประกอบของพรรณพฤษาประทีปหอม	๑๓
วัสดุอุปกรณ์ในการทำไส้เทียน	๑๖
เครื่องปรุงและส่วนผสมในการทำกำยานอบร่ำ สำหรับอบไส้เทียน	๑๖
วิธีการทำเครื่องปรุงกำยานอบร่ำ	๑๗
วิธีการทำไส้เทียน	๑๗
วัตถุดิบในการทำพรรณพฤษาประทีปหอม	๑๘
การสตูดิโอ	๒๓
เครื่องปรุงและส่วนผสมพรรณพฤษาประทีปหอม	๒๖
การทำพรรณพฤษาประทีปหอม	๒๗
เทคนิคการเพิ่มกลิ่นหอมให้กับพรรณพฤษาประทีปหอม	๓๑
วิธีการใช้พรรณพฤษาประทีปหอม	๓๑
ข้อควรระวังในการใช้พรรณพฤษาประทีปหอม	๓๒
คลิปกรรมวิธีการทำพรรณพฤษาประทีปหอม	๓๓
เอกสารอ้างอิง	๓๔

พรรณพุกษาประทีปหอม

เครื่องหอมเป็นเสน่ห์แบบไทยที่ให้ความรู้สึกสุนทรีย์และเป็นภูมิปัญญาของบรรพชน ที่นอกจากให้กลิ่นหอมแล้วยังมีสรรพคุณเป็นยา สามารถแบ่งประเภทเครื่องหอม ออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑. เครื่องหอมที่ได้จากพืช เช่น ดอก ใบ ลำต้น ผล และยางไม้

๒. เครื่องหอมที่ได้จากสัตว์ ส่วนใหญ่จะได้จากต่อมในตัวสัตว์ เช่น ชะมดเขียด ปีเวอร์ และปลาวาฬ

๓. เครื่องหอมสังเคราะห์ เป็นเครื่องหอมที่มนุษย์ปรุงแต่งจากสารเคมี และแต่งกลิ่นให้เหมือนกลิ่นหอมตามธรรมชาติ

พรรณพุกษาประทีปหอม คือ การทำเทียนรำแบบโบราณ แต่มีความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการประดิษฐ์ชิ้นงานใหม่ขึ้นมาในรูปแบบดอกบัว จัดอยู่ในหมวดเครื่องหอมไทย เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่มีความสำคัญทางศิลปวัฒนธรรมและมีความผูกพันกับคนไทยมาตั้งแต่โบราณกาลจวบจนปัจจุบัน

พรรณพุกษาประทีปหอมทำขึ้นโดยการปรุงกลิ่นหอมตามแบบโบราณ มีกลิ่นหอมเย็นตามธรรมชาติ เพราะใช้กลิ่นจากดอกไม้มานานาพันธุ์ผสมผสานกับกลิ่นหอมของพืชสมุนไพรไทยไม้หอมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทยโดยแท้ซึ่งเป็นเสน่ห์แบบไทยที่ให้ความรู้สึกสุนทรีย์

การจุดพรรณพุกษาดอกไม้หอมนอกจากจะเป็นการจุดบูชาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วยังสามารถสร้างความผ่อนคลาย ปรับสภาพอากาศ ช่วยให้ผ่อนคลายสบาย และคลายความกังวล เนื่องจากเครื่องหอมหลากหลายชนิดจะให้กลิ่นหอมแล้ว ยังมีสรรพคุณเป็นสมุนไพรใช้ผสมเป็นยาเพื่อรักษาสุขภาพอีกด้วย นับได้ว่าพรรณพุกษาประทีปหอมนี้เป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่มีการสืบทอดและนำไปต่อยอดบนฐานแนวคิดการสร้างสรรคด้วยวิธีการทำ วิธีการใช้ประโยชน์จากกลิ่นหอมที่สามารถสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่จน ตลอดจนจนเป็นการแสดงให้เห็นถึงความมีสุนทรีย์ภาพในการดำเนินชีวิต

พฤกษบำบัด

สมุนไพรไม้หอมจากพืช นอกจากช่วยผ่อนคลายด้านสุขภาพกายและอารมณ์แล้วยังมีสรรพคุณในการเป็นยารักษาโรค ดังนี้

๑) ดอกมะลิ มีกลิ่นหอมในเวลาช่วงหัวค่ำถึงเช้า มีสรรพคุณช่วยบำรุงหัวใจ ลดความเครียด ช่วยให้นอนหลับสบาย ใช้ผสมอาหาร และใช้เป็นส่วนผสมยาหอมเพื่อบำรุงหัวใจ

๒) ดอกกุหลาบ มีกลิ่นหอมธรรมชาติที่เป็นเสน่ห์เฉพาะตัว หอมหวานละมุน มีสรรพคุณช่วยผ่อนคลาย บรรเทาอาการวิตกกังวล และช่วยปรับสมดุลอารมณ์ให้รู้สึกสงบ และลดอาการปวด

๓) ดอกพิกุล มีกลิ่นหอมเย็น จดเข้าในเครื่องยาพิกัดเกสรทั้ง ๕ หรือนำไปผสมกับดอกไม้หอมชนิดต่าง ๆ ในการทำบุหงา เข้ายาหอม มีสรรพคุณแก้ลม แก้ไข้ บำรุงหัวใจ บำรุงโลหิต แก้ปวดเมื่อยและผ่อนคลายกล้ามเนื้อ

๔) ดอกกระดังงา มีกลิ่นสุกซึ้งเป็นกลิ่นหอมเฉพาะ เป็นไม้มงคล และเป็นสัญลักษณ์ของความรักและความสุข ช่วยเสริมสร้างชื่อเสียงให้กับผู้ปลูก มีคนนับถือและมีลาภยศจัดอยู่ในเครื่องยาไทยพิกัดเกสรทั้ง ๗ (สัตตะเกสร) มีสรรพคุณบำรุงหัวใจบำรุงธาตุ แก้วเวียนศีรษะ น้ำมันหอมระเหย และมีฤทธิ์ไล่แมลง

๕) ดอกจำปา มีกลิ่นหอมแรง ดอกจะเริ่มแย้มและส่งกลิ่นหอมในช่วงพลบค่ำถึงเช้า นับเป็นพญาแห่งดอกไม้ของคนไทยในอดีต มีสรรพคุณบำรุงประสาท บำรุงหัวใจ แก้อาการอ่อนเพลีย และบำรุงกำลัง

๖) ดอกจำปี มีกลิ่นหอม และมีสรรพคุณช่วยในการผ่อนคลาย แก้ไข บำรุงประสาท บำรุงหัวใจ และบำรุงธาตุ

๗) ดอกขมิ้นขาว มีกลิ่นหอม ใช้อบข้าวแช่ อบแป้งร่ำ และเครื่องหอม เพราะจะมีกลิ่นหอมของข้าวใหม่ รวมถึงมีสรรพคุณทางยา โดยใช้ยางในการรักษาแผลสด

๘) ดอกบัวหลวง มีกลิ่นหอมเอื่อย ๆ ปลูกในน้ำสะอาด เมื่อนำมาสกัดน้ำมันหอมระเหย และเมื่อนำไปทำน้ำปรุงจะได้น้ำปรุงที่มีกลิ่นหอมเฉพาะตัว อีกทั้งเป็นดอกไม้ที่เป็นสัญลักษณ์แห่งคุณงามความดี และเป็นราชินีแห่งดอกไม้ น้ำ ซึ่งเกสรของดอกบัวหลวงจะมีกลิ่นหอมหวาน ดอกบัวหลวงมีฤทธิ์เย็น มีสรรพคุณบำรุงหัวใจ ลดความเครียดทางสมอง ดับพิษร้อนในร่างกาย และบำรุงกำลัง

๙) ดอกดาวเรือง มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ แต่บางพันธุ์อาจมีกลิ่นฉุน ซึ่งจะมีความเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน มีสรรพคุณช่วยไล่แมลง บรรเทาอาการเวียนศีรษะ บำรุงสายตา และน้ำมันหอมระเหยจากดอกดาวเรืองจะช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและบำรุงตับ ดอกดาวเรืองถือเป็นดอกไม้มงคล เชื่อว่าจะนำพาความเจริญรุ่งเรืองความสำเร็จ และเป็นสิริมงคลนำมาซึ่งทรัพย์สินเงินทอง

๑๐) ดอกรัก เป็นสัญลักษณ์ของความจงรักภักดี เป็นความรักที่มั่นคง ยืนยาว และเสียสละ เป็นดอกไม้ที่มีความหมายที่ลึกซึ้ง สื่อถึงความรักตามชื่อ ดอกรักจะมี ๒ สี คือ สีขาว และสีม่วง โดยสีขาวจะสื่อถึงความรักที่บริสุทธิ์และเป็นรักที่ไม่มีเงื่อนไข ส่วนสีม่วงจะสื่อถึงความรักซึ่งและความมุ่งมั่น นิยมใช้ดอกรักในงานมงคลและงานพิธีกรรม

๑๑) ดอกบานไม่รู้โรย เป็นสัญลักษณ์ของความสุข และความอุดมสมบูรณ์ สร้างบรรยากาศให้สดใส มีชีวิตชีวา มั่นคง และเป็นความรักที่ยืนยาว เพราะดอกบานไม่รู้โรย จะไม่เหี่ยวเฉา แม้จะมีสภาพอากาศที่ร้อนและแห้งแล้ง ถือเป็นดอกไม้มงคลที่แสดงให้เห็นถึงความมั่นคง ความรัก และความปรารถนาดีที่มีให้กันและกัน มีสรรพคุณในการบำบัด รักษาโรค โดยเฉพาะดอกบานไม่รู้โรยสีขาว ช่วยขับปัสสาวะ บำรุงตับ แก้นิ่ว แก้ไอ และเจ็บตา

๑๒) ใบเตยหอม ถือเป็นสมุนไพรประจำบ้านที่ทุกบ้านนิยมปลูก เนื่องจากมีกลิ่นหอม และมีประโยชน์หลากหลาย อาทิ นำมาทำขนม ต้มน้ำเป็นยาสมุนไพรพร้อมดื่ม แก้อาหารอ่อนเพลีย ดับกระหายคลายร้อน ช่วยปรับสมดุลในร่างกาย ลดความดันโลหิต บำรุงหัวใจ และเป็นยาขับปัสสาวะ เนื่องจากใบเตยเป็นพืชที่มีกลิ่นหอมจึงนิยมนำใบเตยมาพับเป็นดอกไม้สำหรับไว้พระ ทำเป็นช่อดอกประดับตกแต่ง และสามารถดื่บกลิ่นอับชื้นได้เป็นอย่างดี

วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ

การทำพรรณพฤกษาประทับหอย สิ่งแรกที่ต้องทำ คือ การศึกษาวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนเพื่อให้สามารถใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือได้อย่างถูกต้อง

๑) **โถกระเบื้องเคลือบ(หม้อเคลือบ)** ใช้ในการอบร่ำ และปรุงส่วนผสม ทั้งนี้ โถกระเบื้องเคลือบหรือหม้อเคลือบ ซึ่งมีลักษณะทรงสูง ทนความร้อน ปากกว้าง และจะต้องมีฝาปิดสนิท

๒) **ทวน** มีลักษณะทรงสูง ทำจากดินเผา ส่วนบนจะมีฐานปากกว้าง สำหรับวางตะคันเมื่ออบร่ำ โดยวางทวนไว้ตรงกลางโถกระเบื้องเคลือบหรือหม้อเคลือบ

๓) **ตะคัน** มีลักษณะคล้ายถ้วยตะไลหรือถ้วยใส่น้ำจิ้ม ทำจากดินเผา ใช้สำหรับอบร่ำ โดยการเผาตะคันให้ร้อนแล้วนำไปวางบนทวน จากนั้นตักเครื่องปรุงร่งก่ายานอบร่ำใส่ ด้วยความร้อนจากตัวตะคัน จะเผาเครื่องปรุงร่งก่ายานอบร่ำให้มีควันซึ่งมีกลิ่นหอม

๔) **เตาอังโล่ (เตาถ่าน)** ใช้สำหรับต้มเหียนและเผาตะคันให้ร้อนอบร่ำ

๕) **คีมคีบถ่าน** มีลักษณะยาว ปลายทั้งสองข้างเสมอกัน ทำด้วยโลหะ ใช้คีบถ่านและตะคัน ที่เผาในเตา แล้วนำมาวางบนทวน

๖) **เครื่องชั่ง** ใช้สำหรับชั่งเทียนและเครื่องปรุง

๗) **ทัพพีและไม้พาย** ควรทำจากไม้เนื้อแข็ง มีขนาดที่พอเหมาะกับการใช้งาน สำหรับใช้คนเทียน

๘) **เกรียงปั่ว** ทำจากแผ่นเหล็กบาง ส่วนปลายแบนและกว้างกว่าส่วนที่ติดกับด้ามไม้ ใช้แซะเทียนและเครื่องปรุง

๙) **เขียงไม้หรือกระดานไม้** ควรทำจากไม้เนื้อแข็ง และเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้รองเวลานวดเทียน ฟันเทียน และผสมเครื่องปรุงลงในเทียน

๑๐) **ช้อน** ควรเป็นช้อนที่ทำด้วยโลหะ และไม่เป็นสนิม ใช้ตักเครื่องปรุง

๑๑) **ช้อนตวงและถ้วยตวง** เป็นอุปกรณ์สำคัญ ใช้กำหนดอัตราส่วนของสมุนไพร เครื่องปรุง และน้ำมันหอมระเหย เพื่อให้ได้กลิ่นตามต้องการ

๑๒) **มีดและกรรไกร** ควรทำจากโลหะหรือสแตนเลส และไม่เป็สนนิม โดยใช้มีดสำหรับหั่นเทียน พาราฟิน สมุนไพรร และเครื่องปรุงร ส่วนกรรไกรสำหรับตัดไส้เทียน

๑๓) **ถาด** ควรเป็นถาดที่เป็นโลหะ ไม่เป็สนนิม หรือถาดพลาสติกก็ได้ สำหรับใส่เทียนที่ผสมสมุนไพรรเครื่องปรุงรแล้ว และที่ตัดเป็นกลีบดอกเรียบร้อยแล้ว

๑๔) **ที่คลึงแป้ง** ควรทำจากไม้เนื้อแข็ง และมีด้ามจัดทั้ง ๒ ด้าน สำหรับใช้ในการคลึงและรีดเนื้อเทียนให้เป็นแผ่นเรียบ บาง และขนาดตามต้องการ

๑๕) **ซาม** ควรมีขนาดพอเหมาะและเป็นภาชนะก้นลึก เป็นกระเบื้องเคลือบ หรือสแตนเลส สำหรับใส่สมุนไพรไม้หอมเพื่อผสมทำเครื่องบุง

๑๖) **โกร่ง** มีลักษณะเป็นกระเบื้องเคลือบ มีความหนา ปากกว้าง และก้นตื้น สำหรับบดเครื่องหอมและสมุนไพรส่วนผสมให้เข้ากัน

๑๗) **ผางประทีป** เป็นภาชนะดินเผา ใช้จุดไฟบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถวายเป็นพุทธบูชาหรือ สืบชะตา มีลักษณะเป็นถ้วยขนาดเล็กก้นตื้น ทำจากดินเผา สำหรับใส่ขี้ผึ้งหรือน้ำมัน และ ไล่เทียน แล้วจุดไฟเพื่อให้แสงสว่าง

การเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องปรุง

การเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องปรุง เป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก ควรมีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑) ควรเก็บวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในกล่องที่มีความมิดชิดให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันฝุ่นละออง ความชื้น และแสงแดด

๒) ทวนและตะคัน หากมีน้ำตาเทียนอบหรือกำยานติดอยู่ จะต้องนำไปเผาไฟให้ร้อน เพื่อให้ส่วนที่ติดร้อนและหลุดออกไป จากนั้นทิ้งให้เย็น แล้วจึงเก็บใส่กล่อง

๓) หลังจากใช้งานเตาอังโล่แล้ว ควรทำความสะอาดด้วยการดักขี้เถ้าออกให้หมด

๔) หลังจากใช้กรรไกรและมีดแล้ว ควรทำความสะอาดและเช็ดให้แห้ง จากนั้นจึงเก็บใส่กล่อง

๕) เครื่องปรุงที่เหลือจากการใช้งานแล้ว ควรเก็บใส่ภาชนะที่มีฝาปิดสนิท แล้วนำไปเก็บในตู้ที่ทึบแสงและมีอุณหภูมิปกติ เพื่อเป็นการรักษาคุณภาพของเครื่องปรุง

๖) น้ำมันจันทน์และน้ำมันหอมระเหยกลิ่นต่าง ๆ หลังจากใช้เสร็จแล้ว ควรปิดฝาขวดให้สนิทและแน่น และเก็บไว้ในที่ทึบแสง เพื่อป้องกันการระเหยและการเสื่อมคุณภาพ

ขั้นตอนในการทำพรรณพฤษกษาประทีปหอม

การอบ – การร่ำ – การปรุง

๑. การอบ เป็นการปรุงกลิ่นด้วยควันหรือการอบดอกไม้หอม การอบทำให้มีกลิ่นหอมชั่วระยะหนึ่ง ซึ่งกลิ่นหอมนั้นซึมเข้าไปในวัตถุที่นำมาอบ โดยใส่ในภาชนะที่มีฝาปิดสนิท และอบด้วยเทียนอบหรือดอกไม้หอมที่มีกลิ่นหอมแรง ทั้งนี้ ไม่นิยมใช้ดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมที่เย็นหรือกลิ่นเปรี้ยว

การอบมี ๒ ประเภท ได้แก่ การอบน้ำ และการอบแห้ง ดังนี้

๑.๑ การอบน้ำ คือ การลอยดอกไม้ลงบนน้ำบริสุทธิ์และสะอาด น้ำต้ม หรือน้ำฝน เช่น การอบน้ำสำหรับดื่ม อบน้ำเช็ด อบน้ำเพื่อทำน้ำอบ อบน้ำสำหรับใช้สรง เรียกว่า “น้ำดอกไม้สด” ทั้งนี้ การอบดอกไม้ไม่ควรใส่ดอกไม้จนเต็มภาชนะ ต้องเว้นที่ว่างเพื่อให้กลิ่นดอกไม้ได้ลงถึงน้ำและมีฝาปิดสนิท การลอยดอกไม้ให้มีกลิ่นหอมควรวางภาชนะให้เข้าที่เสียก่อน แล้วจึงใส่น้ำและรองก้นภาชนะ จากนั้นจึงนำดอกไม้ลงไปลอย ค่อย ๆ ทำแบบเบามือ หากทำให้น้ำสะเทือนจะทำให้ดอกไม้ชำรุด ส่งผลให้น้ำที่ได้มีกลิ่นเหม็นเขียว หากเป็นดอกไม้กลีบบาง ควรนำดอกไม้ใส่จอกขนาดเล็ก ทำให้ลอยได้นานขึ้น ข้อพึงระวัง คือ ควรทราบว่ดอกไม้ที่นำมาอบน้ำนั้น แต่ละชนิดบานช่วงเวลาใด และส่งกลิ่นเวลาใด ซึ่งผู้ทำจะต้องคอยอบในเวลานั้น เมื่อดอกไม้หมดกลิ่นแล้วจะต้องรีบนำดอกไม้ออกก่อนที่จะดอกไม้จะชำ

๑.๒ การอบแห้ง คือ การวางดอกไม้หอมบนสิ่งที่ต้องการจะอบ ด้วยการนำดอกไม้หอมใส่ลงในจอกหรือภาชนะขนาดเล็ก จากนั้นนำไปวางบนสิ่งของที่ต้องการอบ ที่อยู่ในโรงระเบียงเคลือบหรือหม้อเคลือบ ที่มีฝาปิดสนิท ทั้งนี้ ควรอบตามเวลาที่ดอกไม้บาน เมื่อถึงกำหนดแล้วควรนำดอกไม้ออก หากทิ้งไว้นาน เกินเวลาจะทำให้ดอกไม้เกิดเหี่ยวเนื่องจากน้ำที่ดอกไม้คายออกมา ส่งผลให้กลิ่นที่ได้ผิดเพี้ยนความหอมหาย และอาจทำให้สิ่งของที่อบนั้นเกิดความชื้นได้

หมายเหตุ ช่วงเวลาที่ดอกไม้บาน

ก) ช่วงเช้ามีด เวลาประมาณ ๐๕.๐๐ – ๐๖.๐๐ น. ได้แก่ ดอกพิกุล ดอกจำปา ดอกจำปี ดอกสารภี ดอกสายหยุด และดอกจันทน์กะพ้อ เป็นต้น

ข) ช่วงเย็น เวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. ได้แก่ ดอกมะลิ ดอกพุทธรักษา ดอกเทียน กิ่ง ดอกลิ้ม และดอกลำดวน เป็นต้น

ค) ช่วงค่ำ เวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. ได้แก่ ดอกชมนาด ดอกกรรณิการ์ ดอกขจร และดอกแก้ว เป็นต้น

๒. การร่ำ เป็นการอบกลิ่นหอมที่ซับซ้อน ต้องใช้ทวนและตะคันในการอบร่ำ โดยนำตะคันไปเผาไฟให้ร้อน แล้วจึงตักเครื่องหอมที่ปรุงสำเร็จแล้วใส่ลงในตะคัน เพื่อให้เกิดควันที่มีกลิ่นหอมของยางไม้ เนื้อไม้ สมุนไพรไม้หอม กลิ่นของดอกไม้มานานา ชนิด และกลิ่นน้ำมันหอมระเหยที่ผสมในเครื่องปรุงที่ใช้ในการอบร่ำเครื่องหอม อบร่ำหีบ อบร่ำไล่เทียน ให้มีกลิ่นหอม จากนั้นนำไปวางบนทวนซึ่งตั้งไว้กลางโถกระเบื้องเคลือบ หรือหม้อเคลือบที่มีฝาปิดสนิท เมื่อเครื่องปรุงในตะคันถูกความร้อนจะทำให้เกิดการระเหย และส่งกลิ่นหอม หากใช้โหลแก้วเมื่อมีความร้อนจัดอาจจะทำให้โหลแก้วแตกหรือร้าวได้

๓. การปรุง เป็นนำวัตถุดิบหลายชนิดมาผสมเข้าด้วยกัน การปรุง คือ การนำแป้งร่ำหรือแป้งหิน พิมเสน น้ำมันหอมระเหย (หัวน้ำหอม) และชะมดเช็ด มาบดผสมรวมกัน จากนั้นนำไปปรุงกับน้ำอบหรือเครื่องหอมอื่น

ข้อพึงปฏิบัติ

ก. การอบควันเทียน ควรใช้เวลา ๓ หรือ ๕ หรือ ๗ วัน และควรอบควันเทียน ในตอนเช้าหรือสาย

ข. การอบร่ำเครื่องปรุง ควรใช้เวลา ๓ หรือ ๕ หรือ ๗ วัน และควรอบร่ำ ในตอนบ่ายหรือเย็น

ค. การลอยดอกไม้หอม ควรใช้เวลา ๓ หรือ ๕ หรือ ๗ วัน และควรลอยดอกไม้ ตอนค่ำ

ส่วนประกอบของพรรณพฤษาประทีปหอม

รูปแบบดอกบัว

พรรณพฤกษชาติปทุมประกอบด้วย ๒ ส่วน ได้แก่ ใ้เตียนหอมสมุนไพร และ เนื้อเตียนหอมสมุนไพร

๑) ใ้เตียนหอมสมุนไพร ประกอบด้วย เส้นฝ้ายและเครื่องปรุงสมุนไพรผสมใ้เตียนหอม ดังนี้

๑.๑ เส้นฝ้าย สำหรับทำใ้เตียน ควรเป็นฝ้ายแท้ร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่ควรผ่านการฟอกสี โดยเส้นฝ้ายจะดูดซับสีขี้ผึ้งและ พาราฟินที่ละลายและผสมนวดเข้ากับ เครื่องปรุงจนเป็นเนื้อเดียวกัน และเมื่อนำไป ฟ้นเป็นเล่มเตียนแล้วขึ้นไปตามใ้เตียนเป็น ไปอย่างต่อเนื่องและส่งกลิ่นหอม

๑.๒ น้ำมัน สำหรับแช่เส้นฝ้าย สำหรับ ทำใ้เตียน เพื่อเพิ่มเส้นฝ้ายให้มีกลิ่นหอมและ ช่วยให้ติดไฟได้ง่ายขึ้น อีกทั้งช่วยให้พรรณพฤกษ ชาติปทุมมีอายุการใช้งานได้นานขึ้น ทั้งนี้ น้ำมัน ควรเป็นน้ำมันอย่างดี มีลักษณะใส สีเหลือง และ มีกลิ่นหอม

๑.๓ น้ำมันจันทน์และน้ำมันหอมระเหย สำหรับใช้ทาเส้นฝ้าย (ใ้เตียน) หลังจากแช่ น้ำมันและนำไปตากจนแห้งสนิทแล้ว เพื่อเพิ่มกลิ่น เส้นฝ้ายให้หอมมากขึ้น เมื่อได้กลิ่นหอมแล้วจะทำให้ รู้สึกผ่อนคลาย ลดความเครียด ลดความวิตกกังวล และดับกลิ่นอับชื้น ทั้งนี้ น้ำมันจันทน์และน้ำมัน หอมระเหยควรเป็นการสกัดแบบธรรมชาติ อย่างดี และไม่มีสารเคมี โดยน้ำมันจันทน์ ควรได้จากการสกัดแก่นไม้จันทน์หอม และน้ำมันหอมระเหยควรได้ จากการสกัดดอกไม้หอมแต่ละชนิดและไม่มีสารเคมี

๑.๔ เทียนอบ สำหรับใช้อบไส้เทียนและอบดอกไม้แห้งในการทำบุหงา มีลักษณะเป็นรูปตัวยู (U) ซึ่งเทียนอบที่ยังไม่ได้ใช้ เมื่อจุดครั้งแรกจะต้องจุดไส้เทียนให้ไหม้ถึงตัวเนื้อเทียนก่อน เพราะกลิ่นหอมจะอยู่ที่เนื้อเทียน ทั้งนี้ หากจุดไส้เทียนแล้วดับทันทีจะทำให้ได้กลิ่นไหม้ของไส้เทียนแทนกลิ่นหอมของเทียนอบ ส่วนเทียนอบที่ใช้แล้ว ไส้เทียนจะมีสีดำและแข็ง ดังนั้น ก่อนที่จะใช้จึงควรทำการเช็ดไส้เทียนให้กระจาย จากนั้นตัดส่วนที่เป็นสีดำทิ้ง

๑.๕ ดอกไม้ไทยที่มีกลิ่นหอม ใช้อบร่ำไส้เทียน เพื่อเพิ่มความหอมจากดอกไม้สดและกลิ่นธรรมชาติ ทำให้รู้สึกสดชื่น โดยใช้ในช่วงหัวค่ำหรือเช้า หลังจากที่ทำการอบเทียนอบและอบร่ำกำยานแล้ว

วัสดุอุปกรณ์ในการทำไส้เทียน

๑) โถกระเบื้องเคลือบมีฝาปิดสนิท	๑	ใบ
๒) ฝ้ายแท้ ๑๐๐% สำหรับทำไส้เทียน	๑-๒	ใจ
๓) ทวน	๑	อัน
๔) ตะคัน	๑	อัน
๕) เตาอั้งโล่	๑	เตา
๖) คีมคีบถ่าน	๑	อัน
๗) กรรไกร	๑	อัน
๘) ช้อนตวง/ถ้วยตวง	๑	ชุด
๙) ช้อน	๑	อัน
๑๐) ซาม	๑	ใบ
๑๑) เทียนอบ	๑	อัน
๑๒) น้ำอบ	๘-๑๐	ขวด (ขึ้นอยู่กับปริมาณเส้นฝ้าย)
๑๓) น้ำมันจันทน์	๑	ขวด
๑๔) น้ำมันหอมระเหย (กลิ่นที่ชอบ)	๓-๔	กลิ่น (ขึ้นอยู่กับปริมาณเส้นฝ้าย)

เครื่องปรุงและส่วนผสมในการทำกำยานอบรำ สำหรับอบไส้เทียน

๑) กำยานป่น	๓	ช้อนโต๊ะ
๒) จันทน์เทศป่น	๓	ช้อนโต๊ะ
๓) กฤษณาป่น	๒	ช้อนโต๊ะ
๔) จันทน์แดงป่น	๒	ช้อนโต๊ะ
๕) จันทน์ขาวป่น	๒	ช้อนโต๊ะ
๖) ผิวมะกรูดป่น	๑	ช้อนโต๊ะ
๗) พิมเสนป่น (พิมเสนอย่างดี)	๒	ช้อนชา
๘) น้ำตาลทรายแดง	๑	ช้อนโต๊ะ
๙) น้ำตาลทรายขาว	๑	ช้อนโต๊ะ
๑๐) ขี้ผึ้งแท่งเป็นสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ	๑	ช้อนโต๊ะ
๑๑) น้ำมันจันทน์	๒	ช้อนชา
๑๒) น้ำมันหอมระเหยกลิ่นดอกไม้มไทย	๑	ช้อนชา

เช่น มะลิ พิกุล ป๊อบ แก้ว กุหลาบ และชมนาด เป็นต้น

๑๓) ชะมดเช็ด (ทำการฆ่ากลิ่นสาบแล้ว)	๑	ก้อน (ขนาดเท่าเมล็ดถั่วเขียว)
-------------------------------------	---	-------------------------------

วิธีการทำเครื่องปรุงรังกายานอบร่ำ

- ๑) นำส่วนผสมผักใส่ซาม แล้วผสมและคลุกเคล้าให้เข้ากัน
- ๒) นำน้ำมันจันทน์และน้ำมันหอมระเหยเทใส่ลงผสมและคลุกเคล้าให้เข้ากัน
- ๓) ใส่ขมิ้นคั่วที่ทำการรังกาลิ้นสบแล้ว ลงผสมและคลุกเคล้าให้เข้ากัน เพื่อเป็นการตรึงกลิ่นให้หอมติดทนนาน

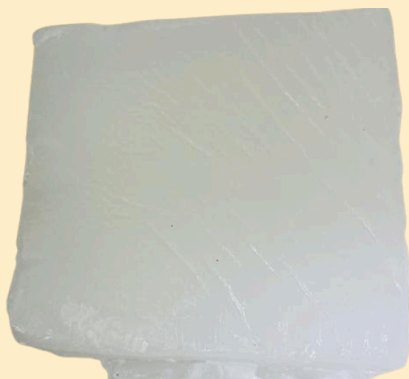
วิธีการทำไส้เทียน

- ๑) นำฝ้ายแห้งร้อยเปอร์เซ็นต์ไปซักล้างด้วยน้ำสะอาด จากนั้นนำเส้นฝ้ายไปผึ่งแดดในช่วงเช้าให้แห้ง และทำซ้ำกัน ประมาณ ๓-๕ ครั้ง จนกว่าเส้นฝ้ายจะหมดกลิ่นสบ
- ๒) เมื่อเส้นฝ้ายหมดกลิ่นสบแล้ว ให้นำเส้นฝ้ายไปแช่ในน้ำอบให้ชุ่ม จากนั้นใช้มือบีบเส้นฝ้ายให้แห้งพอหมาด ๆ แล้วนำไปผึ่งลมหรือผึ่งแดดในช่วงเช้าให้แห้ง ทำซ้ำกันประมาณ ๓-๕ ครั้ง จนกว่าเส้นฝ้ายมีกลิ่นหอม
- ๓) นำเส้นฝ้ายที่แช่น้ำอบจนมีกลิ่นหอมแล้วมาทาและรูดด้วยน้ำมันจันทน์และน้ำมันหอมระเหยให้ทั่วจนมีกลิ่นหอม
- ๔) นำเส้นด้ายที่ทาและรูดด้วยน้ำมันจันทน์และน้ำมันหอมระเหยใส่ลงในโถกระเบื้องเคลือบแล้วอบควันเทียน ด้วยการนำเทียนอบมาอบร่ำควันเทียน โดยทำซ้ำกัน ประมาณ ๓ หรือ ๕ หรือ ๗ ครั้ง ทุกวันในช่วงเช้า-สาย ประมาณ ๑๐-๑๕ วัน
- ๕) หลังจากอบเทียนอบในช่วงเช้า-สายแล้ว พอช่วงบ่าย-เย็น จะทำการอบร่ำกายน โดยทำซ้ำกัน ประมาณ ๓ หรือ ๕ หรือ ๗ ครั้ง ทุกวัน ประมาณ ๑๐-๑๕ วัน
- ๖) ในช่วงหัวค่ำ ให้นำดอกไม้หอมใส่จอก แล้วนำไปวางในโถกระเบื้องเคลือบแล้วปิดฝาให้สนิท เพื่อเพิ่มความหอมจากดอกไม้สดที่ให้กลิ่นหอมตามธรรมชาติ ช่วงเช้ามืดจะต้องรีบนำจอกดอกไม้สดออก แล้วทำการกลับไส้เทียนให้ทั่ว ทำซ้ำกันทุกวัน ประมาณ ๑๐-๑๕ วัน
- ๗) การอบร่ำควันเทียน อบร่ำกายน และอบดอกไม้สด หากทำซ้ำกันนานเป็นเดือน จะทำให้ไส้เทียนมีกลิ่นหอมมากขึ้น และหอมติดทนนาน
- ๘) เมื่อไส้เทียนหอมได้ที่แล้ว จากนั้นนำไปใช้ทำพวงพฤษภาประทีปหอมต่อไป

วัตถุดิบและเครื่องปรุง ในการทำพรรณพฤชาประทีปหอม

๑) สี่ผึ้งแท่งหรือขี้ผึ้ง ที่มาจากธรรมชาติ (Beeswax) มีลักษณะเป็นแผ่นสีเหลือง มีกลิ่นหอม ตามธรรมชาติคล้ายน้ำผึ้ง ใช้ต้มผสมกับพาราฟิน เพื่อทำพรรณพฤชาประทีปหอม ทำให้บรรยากาศ สดชื่นและผ่อนคลาย ทั้งนี้ สี่ผึ้งแท่งจะเผาไหม้ได้ สะอาด ไม่ปล่อยควันดำและสารพิษที่เป็นอันตราย สู่บรรยากาศ รวมถึง ช่วยฟอกอากาศ ด้วยการ ปล่อยไอออนลบซึ่งช่วยกำจัดสารที่ก่อภูมิแพ้และ มลพิษในอากาศเพราะสี่ผึ้งเป็นวัตถุดิบหมუნเวียน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จึงทำให้เหมาะสมกับ การนำมาใช้ทำพรรณพฤชาประทีปเทียนหอม เพราะไม่มีสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จุกติดง่าย เผาไหม้สะอาดและจุกติดได้นาน

๒) พาราฟิน ใช้ทำพรรณพฤษา

ประทีปหอม ด้วยการนำไปต้มผสมกับ
ขี้ผึ้ง ทั้งนี้ ควรเลือกพาราฟินที่มีคุณภาพดี
และสะอาด เพราะจะช่วยทำให้พรรณพฤษา
ประทีปหอมมีคุณภาพ เก็บกลิ่นหอมมากขึ้น
และสามารถเผาไหม้ได้ดีอย่างสม่ำเสมอ
โดยมีข้อพึงระวังในการใช้พาราฟิน คือ
ไม่ควรใช้ในปริมาณที่มากเกินไป เพราะ
จะทำให้ปล่อยสารเคมีที่ไม่เป็นมิตรกับ
สิ่งแวดล้อมออกมาเมื่อถูกเผาไหม้ ด้วย
พาราฟินเป็นวัตถุดิบ ที่ได้จากการกระบวนการ
กลั่นน้ำมันปิโตรเลียม

๓) กายานป่น เป็นยางไม้ใส

สีแสด มีกลิ่นหอม ได้จากต้นกายาน
ด้วยการขูดเปลือกของต้นหรืออาจจะ
กรีดเปลือกแล้วปล่อยให้ยางซึมออกมา
จนแข็งตัวติดกับลำต้น มีสรรพคุณ
ทางยาและมีฤทธิ์ ในการฆ่าเชื้อแบคทีเรีย
และไวรัส

๔) จันทเทศป่น คือ การนำเยื่อ

สีแดงที่หุ้มเมล็ดจันทเทศมาดเป็น
ผงละเอียด ใช้เป็นส่วนผสมในเครื่อง
หอมมีกลิ่นหอมระเหยช่วยลดอาการ
วิงเวียน แก้อาการเมาและทำให้อ่อนหลับ
ได้ดี

๕) จันทน์แดงป่น มีสีสีแดง และกลิ่นหอมอ่อน

๖) จันทน์ขาวป่น มีสีเหลืองอ่อนหรือสีน้ำตาลอ่อน มีกลิ่นหอมหวานละมุน และให้ความรู้สึกอบอุ่น

๗) กฤษณาป่น มีกลิ่นหอมอบอุ่นและเย้ายวนใจ ซึ่งไม้กฤษณาจะมีกลิ่นหอมเฉพาะตัว เป็นไม้มงคล มีความเชื่อว่ากลิ่นหอมของไม้กฤษณาเป็นกลิ่นหอมแห่งนิพพาน

๘) สะกูดป่น เป็นไม้สารพัดประโยชน์ และมีกลิ่นหอม โดยเนื้อไม้เมื่อแห้งจะมีกลิ่นหอมชื่นใจ วิธีการใช้จะนำเปลือกไม้ชั้นในไปปาดให้ละเอียดเป็นผงและนำมาเข้าเครื่องหอมสำหรับเทียน และธูป

๙) มะกรูดป่น โดยนำผิวมะกรูดมาป่นให้ละเอียด ด้วยผิวของมะกรูดจะมีน้ำมันหอมระเหย เป็นส่วนที่มีความหอมมากที่สุด และมีสรรพคุณทางยาในการบำรุงหัวใจ

๑๐) พิมเสนป่น มีกลิ่นหอมเย็นชื่นใจ ควรเลือกใช้พิมเสนอย่างดีที่มีเกล็ดสีขาวขุ่น หรือสีชมพูอ่อน

๑๑) โกบัวหรือจันทน์เหนียว ทำมาจากเปลือกไม้บดละเอียดหรือเป็นผงยางบง มีสรรพคุณในการเพิ่มความเหนียวขณะที่พื้นเทียนเป็นดอกไม้หรือรูปแบบต่างๆ ทำให้ไม่หลุดหรือแตกออกง่าย

๑๒) ผงไม้สัก ทำมาจากไม้สัก มีกลิ่นหอมอ่อน ควรใส่เล็กน้อย เพื่อช่วยปรับสีของพรรณพฤกษาประทีปหอม ให้เป็นธรรมชาติ และเพิ่มความรู้สึกเป็นธรรมชาติ

๑๓) น้ำมันจันทน์และน้ำมันหอมระเหย เพื่อเพิ่มกลิ่นหอมให้มากขึ้น เพราะกลิ่นหอมของน้ำมันจันทน์และน้ำมันหอมระเหยจากดอกไม้ไทยแต่ละชนิด ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ลดความวิตกกังวล คลายเครียด ทำให้นอนหลับสบาย ช่วยดับกลิ่นอับชื้นและกลิ่นไม่พึงประสงค์

๑๔) ชะมดเข็ด เป็นส่วนประกอบสำคัญของเครื่องหอม เป็นตัวช่วยตรึงกลิ่นทำให้มีความหอมที่ติดทนนาน การนำไปใช้ต้องดับกลิ่นสาบให้หมดก่อน เรียกว่า “การสะตุชะมดเข็ด” หรือ การฆ่าเชื้อทำความสะอาด และดึงเอาสารตรึงกลิ่นที่มีคุณสมบัติ เป็นตัวจับกลิ่นให้หอม และยังเป็นการแยกล้างสกปรกที่ปนเปื้อนอยู่ในน้ำมันไซชะมดเข็ดออก โดยใช้ความร้อนเป็นตัวทำลายให้สิ่งสกปรกที่ปนเปื้อนตกตะกอน ทั้งนี้ การใช้งานชะมดเข็ดจะใช้น้ำมันชะมดที่ละลายออกมาจากไซชะมดเท่านั้นไม่ได้นำไซชะมดมาใช้โดยตรง

การสะตุชะมดเข็ด

๑) นำใบพลูที่ทานกับหมาก ประมาณ ๓-๔ ใบ มาจับทบจับให้เป็นกรวยและใช้ไม้กลัดกลัดเอาไว้

๒) ตักชะมดเข็ดเท่าเม็ดถั่วเขียวใส่ในกรวยใบพลู

๓) บีบน้ำมันหอมระเหยจากผิวมะกรูดและน้ำมะกรูดใส่ลงในกรวยให้พอท่วมชะมดเข็ด เนื่องจากน้ำมันจากผิวมะกรูดและน้ำมะกรูดจะช่วยฆ่าเชื้อโรคและดับกลิ่นคาว

๔) นำกรวยชะมดเข็ดไปลนไฟ โดยวนกรวยบนเปลวเทียนให้ความร้อนส่งถึงควรระวังอย่าให้กรวยใบพลูถูกเปลวไฟ เพราะจะทำให้ใบพลูไหม้ ทั้งนี้จะต้องลนไฟจนกว่าชะมดเข็ดเดือดและละลายเป็นน้ำมันลอยตัวขึ้นมาอยู่เหนือน้ำมันมะกรูดและน้ำมะกรูด พร้อมแยกตะกอน

๕) เทน้ำมันชะมดเข็ดที่ลอยตัวอยู่เหนือน้ำมันมะกรูดและน้ำมะกรูดใส่เครื่องปรุงรสนะเทศควรระวังอย่าให้ตะกอนติดไปด้วย เพราะจะทำให้เครื่องปรุงเสีย

๑๕) ผงดอกไม้มะลิหรือบุหงารำไป

เป็นการนำดอกไม้หอมหลากหลายชนิดมาอบควันเทียน และอบร่ำกำยาน ทั้งนี้ ควรนำดอกไม้ไปตากให้แห้ง ก่อนนำมาอบควันเทียนและอบร่ำกำยาน จากนั้นปรุงกลิ่นให้หอมด้วยการใส่พิมเสนอย่างดีพร้อมคือน้ำมันหอมระเหย แล้วนำมาบดหรือปั่นให้ละเอียด ซึ่งผงดอกไม้มีสรรพคุณช่วยคลายเครียด ลดความวิตกกังวล และช่วยให้นอนหลับได้ดี

๑๖) น้ำตาลทรายแดง มีลักษณะเป็นผงละเอียดเหมือนเม็ดทราย มีความชื้นสูง มีกลิ่นหอมหวานเข้มเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเป็นตัวแทรกในกลิ่นร่ำเมื่อจุดให้ร้อนจะทำให้ได้ควันที่ลอยออกมา มีกลิ่นหอมหวานไหม้จาง

๑๗) น้ำตาลทรายขาว มีลักษณะเป็นเม็ดละเอียด เป็นการนำน้ำตาลทรายดิบมาผ่านกระบวนการฟอกสีและกรองด้วยเรซิน ให้กลิ่นหอมหวาน และเป็นตัวแทรกในกลิ่นร่ำ

๑๘) อบเชยป่น มีกลิ่นหอมหวานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ช่วยในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของร่างกาย ช่วยการทำงานของสมอง กระตุ้นการไหลเวียนของโลหิต และทำให้อารมณ์ดี หากรู้สึกเหนื่อยจากการทำงาน ล้างสมอง เมื่อได้กลิ่นหอมของอบเชยจะทำให้รู้สึกอารมณ์ดีและความคิดแล่นมากขึ้น

เครื่องปรุงและส่วนผสม “พรรณพฤษกษาประทีปหอม”

๑) สีส้มแท้	๒๐๐	กรัม
๒) พาราฟิน	๑๐๐	กรัม
๓) กายานปน	๓	ช้อนโต๊ะ
๔) จันทน์เทศปน	๓	ช้อนโต๊ะ
๕) ชะลูดปน	๒	ช้อนโต๊ะ
๖) กฤษณาปน	๒	ช้อนโต๊ะ
๗) จันทน์แดงปน	๒	ช้อนโต๊ะ
๘) จันทน์ขาวปน	๒	ช้อนโต๊ะ
๙) ผิวมะกรูดปน	๑	ช้อนโต๊ะ
๑๐) พิมเสนปน	๑	ช้อนโต๊ะ
๑๑) ผงโกบัวะ	๒	ช้อนโต๊ะ
๑๒) ผงไม้สัก	๒	ช้อนโต๊ะ
๑๓) อบเชยปน	๑	ช้อนโต๊ะ
๑๔) น้ำมันจันทน์	๒	ช้อนโต๊ะ
๑๕) น้ำมันหอมระเหย	๒	ช้อนชา
(กลั่นดอกไม้ไทย เช่น มะลิ พิกุล กุหลาบ กระดังงา และปีป)		
๑๖) ชะมดเช็ด	๑	ก้อน (ขนาดเท่าเมล็ดถั่วเขียว)
(สะตุชะมดเช็ดให้เรียบร้อย)		

การทำพรณพุกษาประทีปหอม

พรณพุกษาประทีปหอม เป็นการทำเทียนหอมที่ใช้กระบวนการผลิตผลงานแบบหัตถกรรม ด้วยการปั้นโดยไม่ใช้แม่พิมพ์สำเร็จรูป จึงทำให้เกิดผลงานที่แฝงด้วยเสน่ห์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยเฉพาะกลิ่นที่มาจากพันธุ์พุกษาในท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์ผลงาน จึงทำให้พรณพุกษาประทีปหอมมีกลิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว กลิ่นหอมอบอวล ละมุน ชื่นใจ ไม่แสบตาและจุก

วิธีการทำ

๑) นำสีผึ้งและพาราฟินใส่ลงหม้อเคลือบ พร้อมตั้งไฟเพื่อละลายสีผึ้งและพาราฟินให้เข้ากันด้วยไฟอ่อน เมื่อสีผึ้งและพาราฟินละลายเป็นเนื้อเดียวกันแล้ว ให้ยกหม้อลงมาตั้งพักไว้ให้พออุ่นเป็นเนื้อครีม

๒) นำเครื่องปรุงและส่วนผสมในข้อที่ ๓-๑๓ ใส่ลงในชามแล้วผสมคลุกเคล้าให้เข้ากัน จากนั้นใส่ น้ำมันจันทน์ น้ำมันหอมระเหย และชะมดเช็ดที่ทำสะอาดแล้ว (ข่ากลั่นสับ) ซึ่งชะมดเช็ดจะเป็นตัวตรึงกลิ่นให้มีความหอมติดทนนาน โดยคลุกเคล้าให้เข้ากันเป็นเนื้อเดียวกัน

๓) ตักสีผึ้งและพาราฟินที่ละลายเป็นเนื้อเดียวกันนำไปซึ่งตามอัตราส่วนที่ต้องการ แล้วนวดให้เข้าเป็นเนื้อเดียวกัน

๔) ตักเครื่องปรุงพรรณพฤษกษาที่ผสมแล้วใส่ลงไปในเทียน (สีผึ้งผสมพาราฟิน) แล้วนวดให้เข้าเป็นเนื้อเดียวกัน

๕) นำเนื้อเทียนที่นวดแล้ว (จากข้อ ๔) มาวางบนเชียงไม้ จากนั้นพันเทียนให้เป็นแท่งกลมยาว แล้วใช้ที่คลึงแบ่งทำการรีดเนื้อเทียนให้เป็นแผ่นบางยาว (พอประมาณ) เพื่อทำกลีบดอกบัวและแท่งเทียน

๖) การทำพรรณพฤษกษาประทีปหอมนี้ จะทำเป็นรูปดอกบัว โดยนำกระดาษแข็ง มาตัดเป็นรูปกลีบดอกบัว แล้วนำมาทาบบนแผ่นเทียน จากนั้นใช้กรรไกรตัดเป็นรูปกลีบบัว หากมีแบบพิมพ์กลีบบัวก็สามารถนำมา กดลงบนแผ่นเทียน โดยมีขนาดของกลีบ บัวเล็ก กลาง และใหญ่ ขนาดละ ๕ กลีบ ส่วนขนาดความกว้างและยาวนั้นแล้วแต่จะ กำหนด

๗) วางแผ่นเทียนที่รีดแล้วบน เชียงไม้ จากนั้นนำไส้เทียนมาวางตรงกลาง ของแผ่นเทียนที่รีดแล้ว โดยให้ปลาย ไส้เทียนยื่นออกมาทั้งสองข้าง จากนั้น บีบเนื้อเทียนให้หุ้มไส้เทียนให้สนิทตลอด ทั้งเส้น

๘) ทำการพันเทียน (คลึงสี่ฝั่งให้ เป็นแท่งด้วยมือ) ให้เรียบและเนียน โดยใช้ อุ้งมือคลึงไปมาให้เนื้อเทียนเรียบและกลม เสมอกันตลอดทั้งเล่ม ส่วนความยาว แล้วแต่จะกำหนด

๙) นำเล่มเทียนที่ได้วางบนเชียงไม้ ใช้มีดตัดให้มีขนาดสั้น (เป็นเทียนเล่มเล็ก) ประมาณ ๒ – ๓ นิ้ว เพื่อทำเป็นเกสร ประกอบกลีบดอกบัว

๑๐) นำกลีบดอกบัวทั้ง ๓ ขนาดที่ตัดไว้แล้ว ในข้อที่ ๖ มาลนไฟ เพื่อประกอบเข้าดอก โดยชั้นแรกจะเป็นกลีบดอกบัวขนาดเล็ก จำนวน ๕ กลีบ นำมาลนไฟที่ละกลีบ แล้วนำประกบกับเล่มเทียนให้รอบเล่มเทียน

๑๑) นำกลีบดอกบัวขนาดกลาง สำหรับทำชั้นที่สอง และกลีบดอกบัว ขนาดใหญ่ สำหรับทำชั้นที่สาม โดยนำมา ลนไฟและประกบติดกันแบบสับหว่าง ทั้งชั้นที่สองและชั้นที่สาม

๑๒) นำเศษเทียนมาลนไฟ ให้ละลาย จากนั้นเทลงไปตรงกลางดอกบัว เพื่อให้เนื้อเทียนที่ประกอบเป็นดอกบัว ผสานกันให้แน่นสนิท จากนั้นตกแต่ง กลีบดอกบัวให้สวยงาม

๑๓) นำฟางประทีปมาติดกับ พรรณพฤษกษาประทีปหอม (ดอกบัว) โดยนำมาลนไฟแล้วติดกับฟางประทีป

เทคนิคการเพิ่มกลิ่นหอมให้กับพรรณพฤกษาประทีปหอม

๑. ใส่เทียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดความหอมของพรรณพฤกษาประทีปหอม ซึ่งจะต้องทำการอบร่ำใส่เทียนด้วยเทียนอบ และอบร่ำกายน้ำชา จำนวน ๓-๗ ครั้ง ทั้งนี้ ยังอบเทียนและอบร่ำกายน้ำชาประมาณหนึ่งเดือนจะทำให้ใส่เทียนมีกลิ่นหอมติดทนนาน

๒. การพันใส่เทียน ทำให้เปลวไฟนิ่ง ลดการเกิดควันและละลายเทียนได้นาน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการกระจายกลิ่นได้ดี

๓. คุณภาพของสีผึ้งช่วยกระจายกลิ่นได้ดี

๔. ความแรงของกลิ่นหอมของน้ำมันหอมระเหย กลิ่นพวงดอกไม้และสมุนไพรไม้หอม แต่ละชนิดให้กลิ่นที่แตกต่างกัน โดยบางชนิดจะให้กลิ่นหอมอ่อน แต่บางชนิดจะให้กลิ่นหอมแบบฉุนแรง ทั้งนี้ หากใส่ในปริมาณที่เท่ากัน ทำให้กลิ่นแรงกลบกลิ่นอ่อน ดังนั้น จึงควรใส่น้ำมันหอมระเหย พวงดอกไม้ และสมุนไพรไม้หอมที่ให้กลิ่นอ่อนในปริมาณมากกว่ากลิ่นแรง

วิธีการใช้พรรณพฤกษาประทีปหอม

๑. เมื่อจุดพรรณพฤกษาประทีปหอมครั้งแรก ควรจุดจนหน้าเทียนละลาย ทั้งเพื่อให้หน้าเทียนเรียบ ไม่ละลายเป็นหลุม เพื่อประสิทธิภาพของกลิ่น และการใช้ครั้งต่อไป

๒. ควรจุดพรรณพฤกษาประทีปหอมอย่างต่อเนื่อง โดยระยะเวลาที่เหมาะสมในการจุด คือ ประมาณ ๒ - ๓ ชั่วโมง เพราะการจุดเทียนโดยการจุด ๆ ดับ ๆ จะทำให้การหลอมละลายของเนื้อเทียนไม่สมบูรณ์ และเป็นการสิ้นเปลือง

๓. ก่อนหรือหลังการจุดพฤกษาประทีปหอมทุกครั้ง ควรหมั่นเล็มใส่เทียนอย่างสม่ำเสมอ โดยใส่เทียนควรสั้นและพอดีกับตัวเทียน (ประมาณ ๕ มิลลิเมตร) และไม่มีรอยไหม้จากการจุดในครั้งก่อน มิฉะนั้นจะทำให้สัมผัสกับกลิ่นไหม้แทนกลิ่นหอม

๔. การวางพรรณพฤกษาประทีปหอมให้ถูกตำแหน่ง ควรวางพรรณพฤกษาประทีปหอมให้อยู่ในระดับต่ำกว่าจมูก เพราะโมเลกุลของกลิ่นจะลอยจากล่างขึ้นบน และห่างจากผู้ใช้ประมาณ ๑ - ๒ เมตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรับรู้กลิ่น

๕. วางในที่ไม่มีลม เนื่องจากลมจะทำให้การรับรู้กลิ่นของพรรณพฤกษาประทีปหอมไม่เต็มที่ จางหายไป และเกิดควันดำ

๖. ไม่ควรดับพรรณพฤกษาประทีปหอมด้วยการเป่าเหมือนเทียนทั่วไป เพราะจะทำให้เกิดควันดำ และกลิ่นเหม็นไหม้

๗. การใช้พรรณพฤกษาประทีปหอมควรให้เหมาะสมกับพื้นที่

ข้อควรระวังในการใช้พรรณพฤกษาประทีปหอม

๑. ไม่ควรจุดพรรณพฤกษาประทีปหอมและเทียนธรรมา (เทียนไข) พร้อมกัน เพราะเทียนไขดูดซับกลิ่นของพรรณพฤกษาประทีปหอม
๒. ควรวางพรรณพฤกษาประทีปหอมขณะใช้งานให้ห่างจากวัตถุไวไฟ
๓. ควรจัดเก็บพรรณพฤกษาประทีปหอมให้พ้นจากแสงแดด และความร้อน เพื่อให้สามารถใช้งานได้นานขึ้น
๔. ควรจุดพรรณพฤกษาประทีปหอมในห้องที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก เพื่อช่วยลดปริมาณควัน ซึ่งจะส่งผลเสียต่อสุขภาพ
๕. ไม่ควรจุดพรรณพฤกษาประทีปหอมในห้องแอร์หรือห้องที่ปิดมิดชิด เพราะการจุดเทียนจะทำให้เกิดเขม่า ซึ่งสารที่พบในเขม่า เช่น โทลูอิน (Toluene) จะทำให้เกิดอาการระคายเคืองต่อดวงตา จมูก และลำคอ รวมถึงอาจทำให้ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ สับสน และวิตกกังวล
๖. ไม่ควรจุดพรรณพฤกษาประทีปหอมแต่ละครั้งนานเกินไป ควรเปิดหน้าต่างเพื่อถ่ายเทอากาศให้หมุนเวียน

คลิปกรรมวิธี
การทำพรรณพฤกษาประทีปหอม

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มบริษัทน้ำตาลเอราวัณ. (มปป.). น้ำตาลทรายบริสุทธิ์. สืบค้นจาก

www.erawangroup.com/index.php/th/refined-sugar

เกษม พนมวัน ณ อยู่ธยา. (๒๕๑๗). อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นางสาวเกษม พนมวัน ณ อยู่ธยาเป็นกรณีพิเศษ. มปท.

เจิดจรัส. (๒๕๔๔). น้ำหอมเพื่อเรือนกายหอมกรุ่น. กรุงเทพฯ: น้ำฝน.

ไทยรัฐออนไลน์. (๒๕๖๖). น้ำอบคืออะไร? สืบค้นจาก

<https://www.thairath.co.th/lifestyle/culture/2676726>

บังอรโพธิ์นิมแดง. (๒๕๕๗). เครื่องหอมภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: ทวีพรินต์.

บุษกรแข่งเจริญ. (๒๕๕๑). เครื่องหอมตำรับไทย สืบสานวัฒนธรรม เลิศล้ำภูมิปัญญาไทย.

กรุงเทพฯ: เพชรกระรัต.

พรหมพร ประไพพรรณ. (๒๕๓๗). สปา ธุรกิจทำเงิน. กรุงเทพฯ: พิมพ์การ การพิมพ์.

วันเฉลิม จันทรากุล. (๒๕๔๖). Spa & Aromatherapy : ธุรกิจน้ำมันหอมระเหยบำบัดเงินล้าน. กรุงเทพฯ: คุณพ้อ.

วันเพ็ญพงษ์เก่า. (ม.ป.ป.). ประติประวัติโดยเทียนหอมดอกไม้. กรุงเทพฯ: แม่บ้าน.

ไศลเพชร ศรีสุวรรณ. (๒๕๕๕). เทคโนโลยีกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องหอม. กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล กรุ๊ป.

สุวรรณารัตนเสถียร. (๒๕๖๔). ศาสตร์และศิลป์โรมานาเทอราปี คลายเครียด ลดอาการซึมเศร้า. สืบค้นจาก <https://dmh.go.th/news/view.asp?id=2452>

โสภารพรรณ อมตะเดชะ. (๒๕๕๕). ตำราเครื่องหอมของชาวยุโรป และสปาไทย. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

อรชรเอกภาพสากล. (๒๕๕๐). อโรมาเทอราพี กับจักรราศี. กรุงเทพฯ: ลิปลี่ พับลิชชิง.

Icandlesupply. (๒๕๖๕). เทียนหอมแต่ไม่หอม. สืบค้นจาก

<https://www.icandlesupply.com/post/house-visit-textures-at-author-lucie-graham-s-home?srsId=AfmBOoQY8tFRuzxYbATNxY8gSpx>

Juicycandle. (๒๕๖๕). วิธีการใช้เทียนหอม. สืบค้นจาก

<https://th.juicycandle.com/blogs/184aa60c2b4.html>

Kaewsiri Srisam_ang. (๒๕๖๓). เลิกเผาเงินทิ้ง แล้วเริ่มจุดเทียนหอมตามวิธีที่ถูกต้องเหล่านี้. สืบค้นจาก <https://vogue.co.th/beauty/wellness/article/scentedcandlehowto>

เอกสารอ้างอิง

- MOODANDMELT. (๒๕๖๔). การจุดเทียนหอม “เป็นอันตราย” ต่อสุขภาพไหม สุดควั่น
เข้าไปจะเกิด “ผลเสีย” หรือเปล่า?. สืบค้นจาก _
<https://moodandmelt.com/better-way-to-use-scented-candle/mS2ZfCDrKenAo-wP45aJ5dLr0n9>
- PBEE. (๒๕๖๔). เปิดตำรา “เทียนหอม” จุดอย่างไรให้หอมฟุ้ง. สืบค้นจาก
<https://www.btaskee.com/th/blog/เทียนหอม>
- SiamBio. (๒๕๖๕). 5 ข้อควรรู้ ก่อนใช้เทียนหอม. สืบค้นจาก <https://siambio-labs.com>

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

๒๐๒ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

โทรศัพท์ / โทรสาร ๐๕๓ - ๘๘๕๘๙๑

E- mail: ilaccmru@gmail.com

Website: www.culture.cmru.ac.th